

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙ ТА ЇХ ВИДИ

Новоселець А.І., аспірант*,

Державний біотехнологічний університет м. Харків, Україна

У сучасних умовах ведення бізнесу аграрними підприємствами динамічним розвитком характеризується не лише зовнішнє, а й внутрішнє середовище компанії. Постійне загострення конкуренції, збільшення вимог споживачів, швидкий розвиток науково-технічного прогресу змушують менеджерів та власників компаній впроваджувати у практику нові прогресивні рішення, пов'язані з техніко-технологічним забезпеченням виробництва, організацією господарської діяльності та обміном її результатами. Конкурентоспроможність суб'єкта підприємницької діяльності, інвестиційна привабливість галузі, економічна безпека держави – ці та інші важливі характеристики безпосередньо залежать від результатів процесів, котрі в сучасній термінології визначаються як інноваційні.

Інновації не виникають самі по собі, вони є ефектом наукових пошуків, передового досвіду окремих фахівців і цілих команд. Цей процес не може бути стихійним, він потребує управління. Питання сутності та особливостей інновацій, інноваційного розвитку організації, організації інноваційних процесів, сутності управлінських інновацій висвітлені у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Ю.М. Бажала, Дж. Біркіншоу, П. Друкера, Т.Г. Дудара, М.І. Дяченко, С.М. Ілляшенка, В.І. Захарченка, О.В. Карлінської, А.Г. Латкіна, В.В. Мельниченка, М. Дж. Мола, О.П. Молчанової, А.І. Пригожина, Л.М. Прокопишина, О.І. Мармази, І.В. Федулової, Н.І. Чухрай, О.І. Юркан, Б. Санто, М. Портера, К. Фрімена та інших.

Опрацювання робіт вітчизняних і зарубіжних учених показало наявність різних підходів до визначення суті та змісту інновацій. Доволі часто вони розглядаються як певний результат цілеспрямованої діяльності – у формі матеріальних продуктів, технологій, методологій тощо. Саме таке трактування інновацій закріплене в Законі України «Про інноваційну діяльність», у статті 1 якого зазначено: «інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [1].

---

* Науковий керівник – Онегіна В.М., д.е.н., професор

Головною постаттю серед фундаторів інноваційних теорій економічного розвитку, безперечно, є австрійський економіст Йозеф Шумпетер (1883-1950). У своїй роботі «Теорія економічного розвитку» (1911 р.). Й. Шумпетер уперше розглянув питання нових комбінацій змін у розвитку (тобто питання інновації) і дав повний опис інноваційного процесу. Й. Шумпетер виділяв п'ять змін у розвитку: 1) використання нової техніки, технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва; 2) упровадження продукції з новими властивостями; 3) використання нової сировини; 4) зміни в організації виробництва і в його матеріально-технічному забезпеченні; 5) поява нових ринків збуту. Сам термін «інновація» Й. Шумпетер почав використовувати у 30-ті роки ХХ ст. При цьому під інновацією Й. Шумпетер мав на увазі зміну з метою впровадження і використання нового вигляду споживчих товарів, нових виробничих, транспортних засобів, ринків і форм організації у промисловості. Дослідження Й. Шумпетера послужили поштовхом до роботи учених у сфері інновацій [2].

У науковій літературі часто разом з терміном «інновація» можна зустріти таке поняття як «новація», «нововведення». Варто зазначити, що сам термін інновація походить від латинського innovatio – оновлення, переміна [3]. Думки науковців щодо тлумачення цих понять розділились: одні вважають їх синонімами, інші – різними поняттями.

Загалом поняття «інновація» – досить складне і багатогранне, його вивчення є предметом багатьох досліджень, але, незважаючи на це, загальновизнаного визначення інновацій у науці не вироблено. Протиріччя існують і у вітчизняній нормативно-правовій базі. Так, в Законі України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р. під інноваціями розуміють новостворені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4].

В даному законодавчому акті при визначенні інновацій акцент робиться на кінцевому результаті. В Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства» під інновацією вважається будь-який новий або значно вдосконалений продукт (товар або послуга) або процес, новий метод маркетингу або новий організаційний метод в діяльності підприємства, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків [5]. Цей нормативно-правовий документ розглядає інновації, зокрема, і як процес.

Інновації, що впроваджуються підприємствами, можуть стосуватися різних видів їх діяльності, втілюватися в різноманітних формах. Це обумовлює доцільність їх класифікації. Серед численних підходів, що зустрічаються в літературних джерелах, виділимо класифікацію інновацій, яку застосовує Державна служба статистики України. Вона передбачає поділ усіх інновацій на технологічні й нетехнологічні. Технологічні інновації у свою чергу поділяються на процесові та продуктові, нетехнологічні – на маркетингові та організаційні. Така класифікація запропонована в документі «Керівництво Осло», положення кого використовуються у статистичній діяльності багатьох країн світу.

Продуктова інновація – це введення у вживання (впровадження) товару або послуги, які є новими або значно поліпшеними за частиною їх властивостей або способів використання. Процесна інновація – це впровадження нового або значно поліпшеного способу виробництва або доставки продукту. Маркетингова інновація – це впровадження нового методу маркетингу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його розміщенні, просуванні на ринок або в призначенні ціни. Організаційна інновація – це впровадження нового організаційного методу в діловій практиці підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків.

Отже, системний і складний характер інновацій відображається на складності і різноманітності концепцій інновацій, що охоплюють широкий спектр досліджень нововведень із різним ступенем інноваційності, втілених у знаннях та які використовуються у різних галузях і сферах діяльності, що впроваджуються на різних ринках тощо.

Класифікація інновацій відіграє важливу роль, оскільки дає змогу не лише впорядкувати наявні погляди, а також засоби пошуку та виявлення слабо вивчених проблем інновацій. Закони, характерні для певних видів інновацій, не можуть працювати або навіть мають характер, протилежний для інших видів інновацій, що часто призводить до суперечності у висновках різних інноваційних теорій управління.

Література:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 05.03.2023).
2. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. [Текст] / Й.А. Шумпетер, пер. [з англ.] Василя Старка. К.: Києво-Могилянська академія, 2011. 242 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / кер. вид. проекту П.М. Мовчан, В.В. Німчук, В.Й. Клічак; Ін-т української мови НАН України, Ін-т мовознавства НАН України, Всеукраїнське тов-во «Просвіта» імені Т. Шевченка. Київ : Дніпро, 2009. 1332 с.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002 р. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 06.03.2023).
5. Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства» затверджена Наказом Держкомстату від 01.10.2008 р. № 361 зареєстрована в Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2008 р. за № 1047/15738. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 06.03.2023).

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ПІДПРИЄМСТВА НАЗЕМНОГО І ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ

Нужна О.А., кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4629-4011>

Як зазначено у Законі України «Про транспорт», «транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях» [50].

За умов, коли у підприємства недостатньо власних коштів для розширення діяльності, оновлення виробництва, саме інвестиції можуть забезпечити йому економічне зростання.

Дослідимо динаміку капітальних інвестицій у підприємства наземного і трубопровідного транспорту (код 49 за КВЕД-2010) України та Волинської області за період 2010-2022 роки (таблиця 1).